

Kap 110 : Silvia Sommerlath (1976) (IV) – Lördag den 19 juni kl 12:18.

Silvia var före jul värdinna för en större slottsmiddag med 160 gäster iklädd Dirndl-klänning. Ingen av de inbjudna visste i förväg att hon skulle komma. Dansen pågick fram till 6 på morgonen då de sista 10 utmattade gästerna lämnade vita havet. Själva julen var hon som vanligt hos föräldrarna. Efteråt var de en vecka på Mauritius. Silvia plockades upp i Paris. Han sportdök. Hon fiskade. Förhållandet var fortfarande hemligt i den meningen att ingen officiell bekräftelse fanns på att det skulle leda fram till någonting. I övrigt var det förmodligen ett av de mest kannstöpta förhållandena i svensk historia. Silvia fortsatte att neka intervjuer om privatlivet men lade gärna ut texten om det som intresserade henne, t ex detta telefonsamtal med journalisten Sten Hedman på Damernas Värld:

– "Även om det talas så mycket om pengar [i samband med de olympiska spelen] så finns idealiteten kvar. Det måste betyda något positivt att alla nationer kan mötas över gränserna och umgås som idrottsmän och vänner. Ingen kan i varje fall påstå motsatsen. Jag tror på den olympiska tanken för jag är själv världsmedborgare. Jag har levt i Sverige (som 8-åring), i Sydamerika (Brasilien), i Spanien och i Västtyskland. Och nu upplever jag Österrike. Människorna är lika överallt, det är bara problemen som varierar, men kan människorna träffas kan dom kanske lösa sina interna problem genom att tala om dom. ... Människorna i världen intresserar mej. Jag har upplevt ganska mycket och har lärt känna så många fina människor så jag tror ändå att detta samhälle ska kunna överleva. Någonstans finns en renhet och äkthet som pengar, maktgalenskap och krig inte kan förstöra. Inte på några villkor." – "Hur ska vi arbeta för det?" – "Genom internationalismen, genom att resa och möta andra. Se på tekniken, vi gick under slutet av 60-talet mot en teknisk fulländning, människan besteg månen bland annat. Så fann vi att plötsligt var oljan slut på jorden och så förändrades våra liv." – "Pratar du om såna här saker när du träffar vår kung?" – "Ja, självklart." – "Vad är hans synpunkter?" – "Fråga honom själv. Nu måste jag laga middag."¹

Vinter-OS den 4-15 februari 1976 tillbringade Silvia till större delen på kansliet. När hon behövde gå ut fungerade hennes närmaste chef Emmy Schwabe som hovdam och jagade undan journalisterna. Silvia hade svart pelerinkappa, svarta högklackade stövlar, bart huvud och såg på alla fotografier alldeles fantastisk ut. Hon och Schwabe anlände en timme innan invigningen i en gul Mercedes. Det var kallt och blåsigt. Silvia fick två högtidssupar ur omgivningens fickpluntor att värma sig med. Hon tog sig upp på vip-läktaren och hälsade på prins Bertil och Lilian Craig. Silvia och Lilian hade funnit varandra mycket sympatiska. De tyckte sig också äktenskapsmässigt ”sitta i samma båt”. Lilian var mycket lättad över att hon numera hade någon sorts officiell status och fick delta vid prins Bertils sida. Förra vinterolympiaden hade hon fått stå inklämd bland den övriga menigheten och titta på.

Carl Gustaf anlände den 10:e eftersom han och prins Bertil brukade dela på ansvaret och följde sedan sitt officiella program vilken inte lämnade mycket tid över för något annat. De påstås under olympiaden ha träffats i en närbelägen sportstuga där Carl Gustaf friade. Den alternativa versionen av frieriet är att Carl Gustaf väntade till Zermatt efter avslutningsceremonierna:

Vi kan avslöja när kung Carl Gustaf friade till sin Silvia. Det ska ju alltid ske på lite dramatiska platser. I deras fall: en skidlift högt uppe i luften i schweiziska Zermatt

¹ Sten Hedman. Silvia: Begär inte att jag skall lämna ut något av mitt och Carl Gustafs privatliv. Damernas Värld, 1976:9.

bara två veckor före förlovningen! Enligt vad DV erfarit började Carl Gustaf med frågan:

- Vad kommer att ske nu efter olympiska spelen?
- Jag vet inte, hade Silvia svarat
- Kom till Stockholm och gift dej med mej, log Carl Gustaf.
- Jag kommer, log Silvia tillbaka!

Uppe på toppen inköpte kungen en flaska "Dom Perignon" (champagne). Den drack de två i var sin plastmugg ...²

Eftersom Carl Gustaf och vänner vid tillfället chartrat en räddningshelikopter som flög upp dem till bra skidbackar skall man nog inte ta den alternativa versionen för allvarligt.

Det skulle naturligtvis ha sett snyggt ut om Carl Gustaf i stället besökt Silvias föräldrar och bett om hennes hand men de träffades inte före förlovningen på slottet. Silvia informerade själv sina föräldrar, enligt en uppgift den 9 februari mitt under olympiaden, enligt en annan uppgift något senare. Under telefonsamtalet tycks Silvia ha överlämnat luren till Carl Gustaf och han och Walther faktiskt ha talats vid. Silvia tycks ha låtit så lycklig att Walther blev orolig för henne. Enligt (o)tillförlitlig källa skall Walther vid detta eller något annat tillfälle ha varnat sin dotter för att inte ens drottninglivet skulle skydda henne från alla olyckor.³

Efter avslutningsceremonierna var alltså Silvia och Carl Gustaf på skidsemester i Zermatt. Silvia rensade skrivbordet och kom två dagar sent. Vård var Tore Bergengren som hade med sig betjänt för att skänka lite stil åt förlovningen, Zermatt är ett ganska ruffigt ställe, mer känt för sina pister än för sin lyx. Efter Zermatt hände en mängd saker. OS-värdinnan Cecilia Nilsson, nu uppgraderad till hovdam, invigde henne i hovrutinerna och påpekade så vänligt som möjligt att garderoben kanske borde kompletteras innan förlovningen den 12 mars. Pengar var inget hinder. Silvia tog språklektioner = tog sig igenom en lingauphonekurs Svenska för tyskar som hon fått av Carl Gustaf året före & fick privatlektioner. Bröllopslöftena skulle ju avges på svenska och måste vara begripliga för åhörarna. Hon hade inte velat studera svenska på allvar för att inte verka som att hon tog Carl Gustafs frieri för givet. Efter förlovningen åkte hon tillbaka till Innsbruck. Tidigare hade hon följt vissa säkerhetsrutiner som skissats av svenska och österrikiska Säpo. Nu fick hon egna livvakter. Hon packade och slängde. Hon firades av. Kollegerna gav henne en brudkista med linne värd 50 tusen. Fredagen den 23 april anlände hon till sin nya huvudstad medförande 890 kilo ägodelar i en stabil trälåda. Men vi får inte gå händelserna i förväg ...

*

Silvias familj visste om förlovningen men inte datum. Kanske var det samma sak med statsminister Olov Palme. Fem dagar innan förlovningen ringde Silvia upp Walther (enligt en annan uppgift 8-10 dagar innan). På kvällen dagen innan tog Carl Gustaf kontakt med statsminister Olov Palme på dennes tjänsterummet och bad att få komma över. Palme hade inga invändningar mot förlovningen. Det har efteråt hävdats att han borde ha beordrat Säpo att göra en undersökning av Silvias bakgrund. Men det hade han enligt författningen ingenting med att göra.

² Sten Hedman. I förlovningssvimmel. Damernas Värld, 1976:13.

³ Hamburger Abendblatt, 1976-03-13.

Dagen därpå anlände familjen Sommerlath, föräldrar, söner och hustrur, med morgonflyget från Köpenhamn i ett chartrat plan. Ingen hade meddelat pressen vilket tycks ha berott på Silvia. Om hon talade med en journalist ansåg hon sig moraliskt skyldig att tala med alla journalister och det gick inte.⁴ De förlovade sig sen eftermiddag den 12 mars, skålade i champagne vid 18-tiden och avslutade med en middag. Silvia fick Sibyllas förlovningsring med diamanter. Själv fick han en vanlig slät guldring. Efteråt fick han frågor om varför han aldrig bar den. Carl Gustaf påstod det var personligt men den tycks ha varit för liten. För att undvika läckor hade även köket hållits okunnig om förlovningen. Personalen fick följa Kajsa Vargs recept ”Man tager vad man haver”. Utanför var det kallt men nyheten hade sipprat ut så långt som att ett tjugotal tappra mötte upp på borggården för att hylla de tu (bland dem min mor). Ingen lycka dock.⁵ Förutom Sommerlaths var Carl Gustafs närmaste familj inbjuden, de som bodde i Sverige. Ytterligare två personer, livmedikus Gunnar Biörck och industriledaren Marcus Wallenberg, fick närvara som en särskild hedersbetygelse men åt vid ett separat bord tillsammans med överhovmästarinnan Astrid Rudebeck (1893-1982).⁶

Förlovningskommunikén gick inte ut förrän kl 14:37: ”Riksmarskalksämberet meddelar att H M Konungen i dag ingått förlovnin g med fröken Silvia Silvia Sommerlath, dotter till direktör Walther Sommerlath och hans maka Alice, född de Toledo. Eklateringen följs i kväll av en familjemiddag på Stockholms slott.” Vid lunchtid dagen därpå hade nyheten spritt sig så långt att omkring ett tusen personer samlats på borggården för att hurra. Dessa höll sig åtminstone lugna vilket var mer än man kunde säga om det stora antal journalister och fotografer som vägrades tillträde. Hovets nyutnämnde presstalesman Jan Mårtensson hade blivit helt bortkopplad:

Bröllopsbestyr

Efter hemkomsten från Amerika [Carl Gustafs pr-resa] stundade bröllop. Silvia Sommerlath från Heidelberg hade gjort officiell entré i Sverige bara några månader tidigare. Allt hade skett mycket diskret och jag träffade inte den blivande drottningen förrän kvällen innan förlovningen, då hon just kommit till Sverige. Jag hade följt med kungen till Uppsala på någon tillställning på Norrlands nation och på hemvägen körde vi förbi Villa Beylon på Haga, där Christina och Tord Magnuson bor. Kungen hade varit uppspelt hemlighetsfull hela bilresan och jag skulle förstå varför. För på Villa Beylon väntade hans vackra fästmö.

Nästa dag blev det förlovnin g. Hovmarskalksämberet hade beslutat att fotografer och press inte skulle blandas in, det blev bara störande! Jag hade heller inte informerats om arrangemanget. Det fick till följd att [dagen efter förlovningen] inre borggården översvämmades av protesterande journalister och fotografer sedan nyheten läckt ut. Slottsvakterna hade stängt de stora dörrarna och vägrade öppna, hänvisande till sina order. Då tog jag fram min reservofficersstämma och ropade: "Jag tar befälet." De gamla pensionerade poliserna och fanjunkarna slog ihop klackarna och gjorde honnör i betingad ryggmärgsreflex. Så öppnade vi portarna och kungen och den blivande drottningen var förstående. En presskonferens och en fotosession improviserades i all hast i prinsessan Sibyllas våning, slottets trevligaste och intimaste. Jag vågar inte tänka på reaktionen om dörrarna ut till borggården hållits stängda.

⁴ Aftonbladet, 1976-03-12.

⁵ Svenska Dagbladet, 1976-03-13.

⁶ Aftonbladet, 1976-03-13.

Det hade kommit över hundra fotografer och nästan lika många journalister. Därför måste vi vara praktiska. Kungen och hans fästmö satte sig därför i en stor soffa i ett av de mindre rummen i prinsessans våning. Fotograferna slussades in i smågrupper, som var och en fick några minuter att fotografera i lugn och ro. Det var där och då och i den soffan som kungen fällde sitt bevingade uttryck: "Det sa bara klick?"

...

När fotograferingen var överstämmande gick de nyförlovade ut i ett yttre rum där pressen väntade för en mycket avspänd, lyckad och trevlig presskonferens.⁷ ... Kungen höll upp Silvias arm på rent boxarmanér och såg ut att undra: Nog håller hon väl måttet bra. Kungen såg lite mallig ut över sitt fynd. Här var hon, tjejen som ska bli Sveriges drottning – varsågod och titta!⁸

[Silvias svenska var sådär. När hon under pressträffen skulle beskriva hur hon kände det blev svaret "- Jag känner mej jättemysig!"]

Silvia insåg tidigt att kärlek på statschefsnivå hade sina sidor. Två dagar efter förlovningen var hon med Carl Gustaf på laxpremiären i Mörrumsån när President Urho Kekkonen dök upp med en "officiell" älskarinna som han fick lägga i prins Bertils sommarresidens. Man fick hålla god min och gilla läget. Därefter försvann Carl Gustaf nästan hela april på en pr-resa till Amerika. Under tiden var Silvia nedbjuden till Carl Gustafs faster drottning Ingrid av Danmark en helg för att insupa lite kunskaper om hovprotokoll, lämpliga skraddare och ett drottninglikt beteende. Även prinsessan Margaretha var där. Silvia fick två råd: Råd ett. "Var dig själv. Det gäller att inte tappa fotfästet."⁹ Råd två. "Less is more" med vilket drottning Ingrid tydligen menade återhållsamhet. (Jag ger Meryl Streep ordet om vad det innebär: "It's a lesson I learned in drama school: the teacher asks, how do you be the queen? And everybody says, 'Oh it's about posture and authority.' And they said, no, it's about how the air in the room shifts when you walk in. And that's everyone else's work.") Hon fick med sig tillbaka en stickling myrten, Bernadotternas "lyckokvist", från en planta som drottning Ingrid's mor, kronprinsessan Margareta, en gång planterat på Sofiero slott i Skåne. Silvia planterade om den på Ulriksdals slott.¹⁰ Tillfrågad om vem som varit hennes bästa rådgivare svarade Silvia alltid "drottning Ingrid" med motiveringen att hon varit den ende person som alltid ansträngde sig att svara på hennes frågor. Även de mest omöjliga sådana.

Silvia kom aldrig att träffa vare sig Gustaf VI eller Sibylla. Carl Gustaf och prins Bertil berättade vad de visste om vad som förväntades av en svensk drottning, inte så mycket visade det sig. Carl Gustaf hade inställningen att Silvia liksom han själv fick gå livets hårda skola. Prinsessan Christina, överhovmästarinnan Astrid Rudebeck och barnsköterskan Ingrid Björnberg visste dock en mängd historier om hur det gick till. Prinsessan Christinas råd förefaller hämtade ur Kim Söderlunds charmskola: En kunglig dam sträcker aldrig på benen i offentliga sammanhang. En kunglig dam klär sig alltid efter "konvenansen". Eftersom Silvias främsta tillgångar var charm och naturlighet var detta kanske inte de bästa råd hon kunde få.¹¹ (Andra avskräckande råd från Kim var att träna god hållning genom att balansera telefonkataloger på huvudet och att ägna två timmar om dagen åt sitt utseende.)

Vigseln skulle ske den 19 juni eftersom detta var Bernadotternas tradition. Fram till Carl Gustafs återkomst från Amerika den 29 april bodde Silvia hos prins Bertil och Lilian Craig.

⁷ Mårtensson, 2000.

⁸ Aftonbladet, 1976-03-14.

⁹ Christine Samuelsson. Silvia - Drottningen. Svensk Damtidning, 1981, nr 15. [Intervju med drottning Silvia.]

¹⁰ Lundgren, 2010.

¹¹ Svensk Damtidning, 1978:16.

Carl Gustaf ringde varje morgon (=natt i Amerika). Silvia släntrade över till slottet vid 10-tiden. Det var mycket som skulle ordnas. Hon kände sig lat, lite som en belåten katt, och sysslade med brevskrivning, inköp till våningen på slottet, svensklektioner, att plugga kungliga släkträd och inte minst bröllopsplanering.¹² Mängden brev steg från 15 kilo per dag till 70 kilo. Alla som gratulerat till förlovningen fick tackkort. Ett stycke in på 1977 förklarade hon stolt att hon numera inte bara tänkte utan t o m drömde på svenska.

Silvia var under förlovningsintervjun mycket välklädd vilket tycks ha berott på att prinsessan Christina och 1:e hovmarskalkens fru Signe von der Esch vallat runt henne på NK och andra platser. Inför bröllopet fick hon hjälp av prinsessan Birgitta. Hon besökte även i all hemlighet Paris med sin mor och två svägerskor. Under nio timmar hann de med åtta modehus: Nina Ricci, Hermes, Lanvin, Albina, Christian Dior, Balmain och Mare Olivier (som specialiserat sig på brudklänningar). Förutom allt annat beställde Silvia en bröllopsklänning av chefsdesignern Marc Bohan på Dior: Enkel skärning, elfenbensvit mullbärssiden och ett ohyggligt långt släp som dock enligt Silvia gärna hade fått vara ännu längre för att matcha slöjan. När den var klar hämtade hon och Lilian Craig upp den till Stockholm. För säkerhets skull skickade Dior en representant att hjälpa till på bröllopsdagen.

*

Carl Gustafs svensxa efter återkomsten från Amerika organiserades av vännerna Anders Lettström och Anders Philipson på Ingarö i Stockholms skärgård och gick förhållandevis lugnt till. Carl Gustaf och hans följe klädde ut sig till vikingar och kämpade i ädel tävlan i olika grenar. Förlorarna tycks ha transporterats med båt över till andra sidan av en vik för att tröstas av Ajes tjejer (=korsat Styx för att belönas av sköldmöer i Valhalla?). Alla hade ett mycket trevligt minne av festen.¹³ Carl Gustaf hade även svensxa med sina adjutanter – en ganska blöt affär som började på regalskeppet Vasas batteridäck och slutade på sjöhistoriska museet. Silvia firade samtidigt med sina svenska bekanta: ”Jag såg bara början på möhippan, då Silvia ikläddes ett urval av den svenska vinter-OS truppens kläder med svenska flaggor och lysande kronor. Festen gick i idrottens tecken, med den blivande brudens väninnor representerande alla världsdelar i skiftande klädsel. Cecilia bar värdinneuniformen från Innsbruck.”¹⁴

Några dagar före bröllopet anlände den tyska delen av Carl Gustafs och Silvias släkt. Prinsessan Birgitta med familj, Carl Gustafs kusiner på hans mors sida, Silvias familj och vänner, de som passerat nålsögat. Alla kom i samma plan och möttes upp på Arlanda av brudparet och en bilkortege. Brudnåbbarna fick besöka kyrkan för att se hur det skulle gå till. Under repetitionen snubblade en olycksdrabbad manlig brudnåbb och slog ut två mjölkttänder. Silvia såg till att få uppgifter om gästlistan, placeringsschemat i kyrkan, ceremonielet, TV-kamerornas placering m m. Lennart Hyland som var där i samma ärende fick intrycket av att hon helst velat själv ta kommandot.

Fram till vigseln var Silvia formellt utlänning. Dagen innan vigseln förlänade Carl Gustaf henne Serafimerorden eftersom denna enligt den nya regeringsformen enbart kunde ges till utlänningar. Därefter begav de sig till stadshuset där Silvia fick ta emot sitt svenska medborgarskap och hälsades välkommen med en mottagning i stadshusets trädgård.

¹² En månad till bröllopet. Vecko Journalen, 1976:21.

¹³ Carl V Andersson & Nathalie Joo. Ritualer från 1500-talet gör Victoria redo för bröllopet. Expressen, 2010-05-16.

¹⁴ Nilsson, 2007.

Kommunalfullmäktiges vpk-ledamöter uteblev. På kvällen samma dag agerade riksdag och regering värdar för en galaföreställning på operan med temat glansdagarna under Gustav III. Mest omtalade inslaget var sånggruppen ABBA:s premiärframförande av Dancing Queen. Efteråt var det middag med dans på Drottningholms slott. Carl Gustaf och Silvia öppnade med Kejsarvalsen. Silvia sov därefter över på Stockholms slott.

Bröllopsdagens morgon var det frukost med familjen och de kungliga huvudgästerna: Drottning Ingrid av Danmark, kung Olav och drottning Margarethe av Norge, drottning Fabiola av Belgien. Carl Gustaf nöjde sig med två koppar kaffe, ett kokt ägg och en rostad brödskiva. Vid det laget hade båda huvudpersonerna fjärilar i magtrakten. Silvia fick hjälp av sin mor och trojänarinnan Ingrid Björnberg att ta på sig brudklänningen. För att inte göra ett alltför sparsmakat intryck bar Silvia även diadem, slöja och en bukett: vita orkidéer, jasmin, liljekonvaljer och doftranka. Diademet var smyckat med kaméer, pärlor, rött guld och brillianter och hade även burits av prinsessorna Sibylla, Birgitta och Desirée vid deras bröllop. Bakom diademet satte hon Bernadotternas ”lyckokvist”. Hon garderade sig mot eventuella ”lyckotårar” med en liten näsduk fäst med gummiband runt vänster handled. Carl Gustaf begav sig under tiden till Storkyrkan i närheten. Han var klädd i amiralsuniform och bar sina ordnar: Serafimerorden, Nordstjärneorden och Svärdsorden. De kvinnliga brudnåbarna hade bekymmer eftersom de inte provat sina klänningar i förväg och en av dessa var borta.¹⁵

Klockan tolv var det dags: Först ut på altargången var sjuårige James Ambler, son till prinsessan Margaretha, och femåriga Amelie Middelschulte, dotter till Silvias väninna Beate. Någon hade sagt till barnen att inte gå för snabbt upp till altarringen och de sölade verkligen betänkligt. Carl Gustaf gav dem en knuff att öka takten. Därefter var det prinsessan Birgittas son Hubertus tillsammans med syster Desirées dotter Helene och Silvias brorsdotter Sophie. Sist ut var Silvias brorsdotter Carmita som enligt tysk sed bar in vigselringen på en sammetskudde. Walther Sommerlath gav sin dotter en kyss och släppte iväg henne till Carl Gustaf.

Gamle sportreportern Lennart Hyland refererade altargången som om det gällt en idrottsprestation: ”Brudparet närmar sig altaret. De är framme där – Nu!” vilket alla efteråt hade mycket roligt åt. Vigseln förrättades av ärkebiskop Olov Sundby i närvaro av överhovpredikant Hans Åkerhielm och Silvias farbror teologie dr Ernst Sommerlath. På varsin sida om koret låg kungens och drottningens krona. Ceremonin varade tre kvart. I vapenhuset kysste Carl Gustaf sin brud. På förstoringar ser man att Silvia blundar. Varför då undrade man efteråt i frågespalterna. Bästa svaret: Därför att kärleken är blind.

Utanför bildade kurskamraterna från Sjökrigsskolan häck med sina värjor fram till en paradlandå, en finare typ av öppen hästdroska. I denna var det kortege genom Stockholms centrala delar fram till nationalmuseum, 19 minuter, eskorterad av livgardets dragoner och därefter giggrodd i kungsslupen Vasaorden, fem sekunders paus mellan årtagen, över Strömmen till slottet under kanonsalut. Mängder av människor kantade gator och kajer och kastade blommor. Silvia lade särskilt märke till en grupp dykare, förmodligen de från Tomteboda, med snorklar och grodfötter som ropade: ”Lycka till!” Flottans mistlurar tjöt och flygvapnet lågsniffade: Åtta plan av vardera Lansén, Draken och Viggen. Två SK60 ritade ett hjärta i skyn med rosa rök. Det var sol, blå himmel, flaggor på varenda stång och små pappersflaggor i händerna på de flesta. 180 000 människor trängdes utmed kortegevägen. 500 miljoner tv-tittare världen runt följde direktsändningen. Det tyska intresset var enormt: 89 procent av befolkningen följde bröllopet. Det var fler än vid månlandningen 1969.

¹⁵ Lundgren, 2010.

SVT hade avdelat 350 personer åt evenemanget. Ett av inslagen blev anmält till radionämnden:

Det är olämpligt att i ett nyhetsmeddelande presentera drottning Silvia som arbetslös vilket skedde i en sändning till utländska turister. Sade bl a: "Carl Gustaf Bernadotte, 30 år, Stockholm, kung av Sverige, gifte sig i dag med arbetslösa tyskfödda Silvia Sommerlath, 33 år. Bruden uppges bli drottning vid högtidligheten."¹⁶

De republikanskt sinnade föreningarna Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL), Ny kultur och Bryggeriet hade ordnat ett motbröllop på gårdet. Bruden hade mage och bikini. Trots det kom bara 3000 personer. Förslaget var ursprungligen från DN-kåsören Red Top. Grafiska fackförbundet och ytterligare några förbund flaggade rött på Barnhusgatan 20 för att markera distans.

Prins Bertils brölloppstal efteråt var barmhärtigt kort ty... "Säg mig den brudgum som på bröllopsdagen lyssnar till visdomsord från äldre generationer." Carl Gustaf och Silvia avslutade med att försvinna en månad till Hawaii och Östafrika.¹⁷ De kritiska rösterna efteråt var lätt räknade. Aftonbladetjournalisten Åsa Moberg avfärdade Silvia som "den vackra tyskan som gick sängvägen till Sveriges tron". Tekniskt helt korrekt men kanske ingen kioskvältare. Expressens brölloppskyss sålde bättre: 957 tusen exemplar.

¹⁶ Svenska Dagbladet, 1976-10-08.

¹⁷ Magnergård Bjers, 2001.